BÁO CÁO BÀI TẬP

Sử dụng AI có trách nhiệm và đạo đức trong học tập, nghiên cứu

Họ và tên	Lại Hồng Phúc
MSSV	25024157
Lớp	DS1
Ngành học	Data Science

Báo cáo tập trung vào việc phân tích chính sách sử dụng AI của một trường đại học tại Việt Nam, mô tả một quy trình dùng AI để hỗ trợ nhiệm vụ học tập trong ngành Data Science, đánh giá các vấn đề đạo đức liên quan và đề xuất bộ nguyên tắc cá nhân để sử dụng AI có trách nhiệm.

1. Phân tích chính sách của trường đại học

Trường được lựa chọn để phân tích là Đại học Phan Châu Trinh (PCTU) vì trường có công bố chính thức về ứng dụng AI và quy tắc ứng xử khi sử dụng AI trong toàn hệ thống. Theo nội dung đăng trên website chính thức của trường, PCTU đã ban hành bộ quy tắc gồm nhiều phần riêng cho giảng viên, sinh viên, hoạt động dạy học, luận văn, dự án và nghiên cứu khoa học.

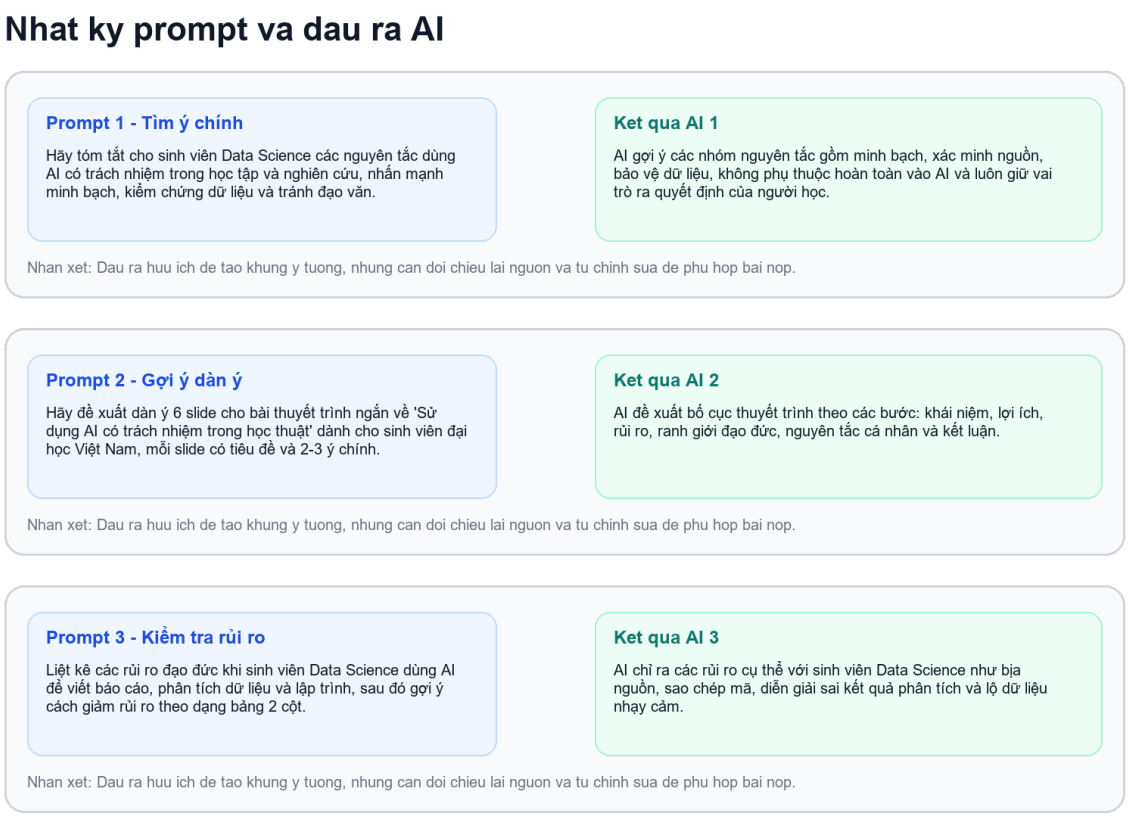
- PCTU cho phép ứng dụng AI trong dạy học, quản lý học tập và nghiên cứu như một công cụ hỗ trợ.
- Nhà trường nhấn mạnh phải có giới hạn quy chuẩn và chuẩn mực đạo đức khi dùng AI.
- Việc dùng AI để gian lận trong thi cử, đánh giá hoặc đạo văn bị xem là vi phạm và sẽ bị xử lý theo quy chế.
- Với giảng viên và người nghiên cứu, việc cung cấp thông tin sai hoặc thiếu minh bạch trong số liệu nghiên cứu cũng bị xem là vi phạm.
- Nhà trường đồng thời sử dụng các công cụ như Turnitin, Grammarly, Copyscape hoặc Plagscan để hỗ trợ phát hiện nội dung sao chép và trích dẫn không đúng cách.

Điểm mạnh của chính sách này là tiếp cận cân bằng: không cấm tuyệt đối AI nhưng đặt trọng tâm vào minh bạch, trách nhiệm giải trình và liêm chính học thuật. Cách tiếp cận đó phù hợp với sinh viên Data Science vì ngành này thường phải xử lý dữ liệu, mã lệnh, báo cáo phân tích và tài liệu học thuật, là những khu vực rất dễ phát sinh rủi ro khi lạm dụng AI.

2. Nhiệm vụ học tập đã chọn và quá trình sử dụng AI

Nhiệm vụ học tập được chọn là chuẩn bị một bài thuyết trình ngắn về chủ đề 'Sử dụng AI có trách nhiệm trong học thuật' dành cho sinh viên Data Science năm nhất. Tôi dùng AI theo vai trò hỗ trợ lên ý tưởng, tóm tắt tài liệu và gợi ý bố cục; phần đánh giá, chọn lọc nội dung và hoàn thiện sản phẩm cuối do tôi tự thực hiện.

1. Xác định chủ đề, đối tượng người nghe và mục tiêu của bài thuyết trình.
2. Dùng AI để tóm tắt nguyên tắc, gợi ý dàn ý và liệt kê rủi ro đạo đức.
3. Đối chiếu đầu ra AI với chính sách trường và tài liệu hướng dẫn có thẩm quyền.
4. Tự chỉnh sửa câu chữ, loại bỏ các ý mơ hồ hoặc chưa kiểm chứng và tạo sản phẩm cuối.

Hình 1. Nhật ký prompt và các đầu ra AI được chọn lọc.

3. Các prompt đã dùng và đầu ra của AI

Prompt 1 - Tìm ý chính

Prompt: Hãy tóm tắt cho sinh viên Data Science các nguyên tắc dùng AI có trách nhiệm trong học tập và nghiên cứu, nhấn mạnh minh bạch, kiểm chứng dữ liệu và tránh đạo văn.

Đầu ra 1: AI gợi ý các nhóm nguyên tắc gồm minh bạch, xác minh nguồn, bảo vệ dữ liệu, không phụ thuộc hoàn toàn vào AI và luôn giữ vai trò ra quyết định của người học.

Prompt 2 - Gợi ý dàn ý

Prompt: Hãy đề xuất dàn ý 6 slide cho bài thuyết trình ngắn về 'Sử dụng AI có trách nhiệm trong học thuật' dành cho sinh viên đại học Việt Nam, mỗi slide có tiêu đề và 2-3 ý chính.

Đầu ra 2: AI đề xuất bố cục thuyết trình theo các bước: khái niệm, lợi ích, rủi ro, ranh giới đạo đức, nguyên tắc cá nhân và kết luận.

Prompt 3 - Kiểm tra rủi ro

Prompt: Liệt kê các rủi ro đạo đức khi sinh viên Data Science dùng AI để viết báo cáo, phân tích dữ liệu và lập trình, sau đó gợi ý cách giảm rủi ro theo dạng bảng 2 cột.

Đầu ra 3: AI chỉ ra các rủi ro cụ thể với sinh viên Data Science như bịa nguồn, sao chép mã, diễn giải sai kết quả phân tích và lộ dữ liệu nhạy cảm.

4. Cách tôi đánh giá, chỉnh sửa và tích hợp đầu ra AI

- Tôi chỉ dùng AI để lấy khung ý tưởng ban đầu, không sao chép nguyên văn vào bài nộp.
- Các ý liên quan đến chính sách, đạo đức và quy định được kiểm tra lại bằng nguồn chính thức trước khi đưa vào báo cáo.
- Với nội dung dành cho Data Science, tôi bổ sung ví dụ riêng như kiểm chứng dữ liệu, kiểm tra mã lệnh và tránh đưa dữ liệu nhạy cảm lên công cụ AI công khai.
- Sau khi AI tạo đầu ra, tôi tự viết lại theo giọng văn học thuật, sắp xếp lại bố cục và loại bỏ những nội dung quá chung hoặc không có căn cứ.

Để minh bạch việc dùng AI, trong phần kết luận và thuyết trình tôi sẽ khai báo rằng AI được dùng ở các bước gợi ý ý tưởng, tóm tắt tài liệu và đề xuất cấu trúc, còn việc kiểm chứng, diễn giải và chịu trách nhiệm về nội dung cuối thuộc về người học.

5. Phân tích các vấn đề đạo đức liên quan

5.1. Ranh giới giữa hỗ trợ hợp lý và gian lận học thuật

AI được xem là hỗ trợ hợp lý khi nó giúp người học hiểu tài liệu nhanh hơn, gợi ý dàn ý, sửa ngữ pháp hoặc đề xuất câu hỏi phản biện. Tuy nhiên, nếu sinh viên để AI viết toàn bộ bài luận, tạo kết quả phân tích mà bản thân không hiểu, hoặc dùng AI trong thi cử bị cấm thì đó là gian lận học thuật. Với sinh viên Data Science, rủi ro còn xuất hiện khi sao chép mã do AI sinh ra mà không hiểu logic hoặc không kiểm thử.

5.2. Quyền sở hữu trí tuệ và trích dẫn

Nội dung do AI gợi ý thường được xây trên dữ liệu học từ nhiều nguồn khác nhau, vì vậy người học không thể xem đầu ra AI là nguồn học thuật gốc để trích dẫn thay cho tài liệu thật. Cách đúng là dùng AI như công cụ hỗ trợ khám phá ý tưởng, sau đó truy ngược về nguồn gốc có thể kiểm chứng và trích dẫn đúng tài liệu. Trong lập trình và phân tích dữ liệu, cũng cần thận trọng với giấy phép mã nguồn và quyền sử dụng dữ liệu.

5.3. Tác động đến quá trình học tập và phát triển kỹ năng

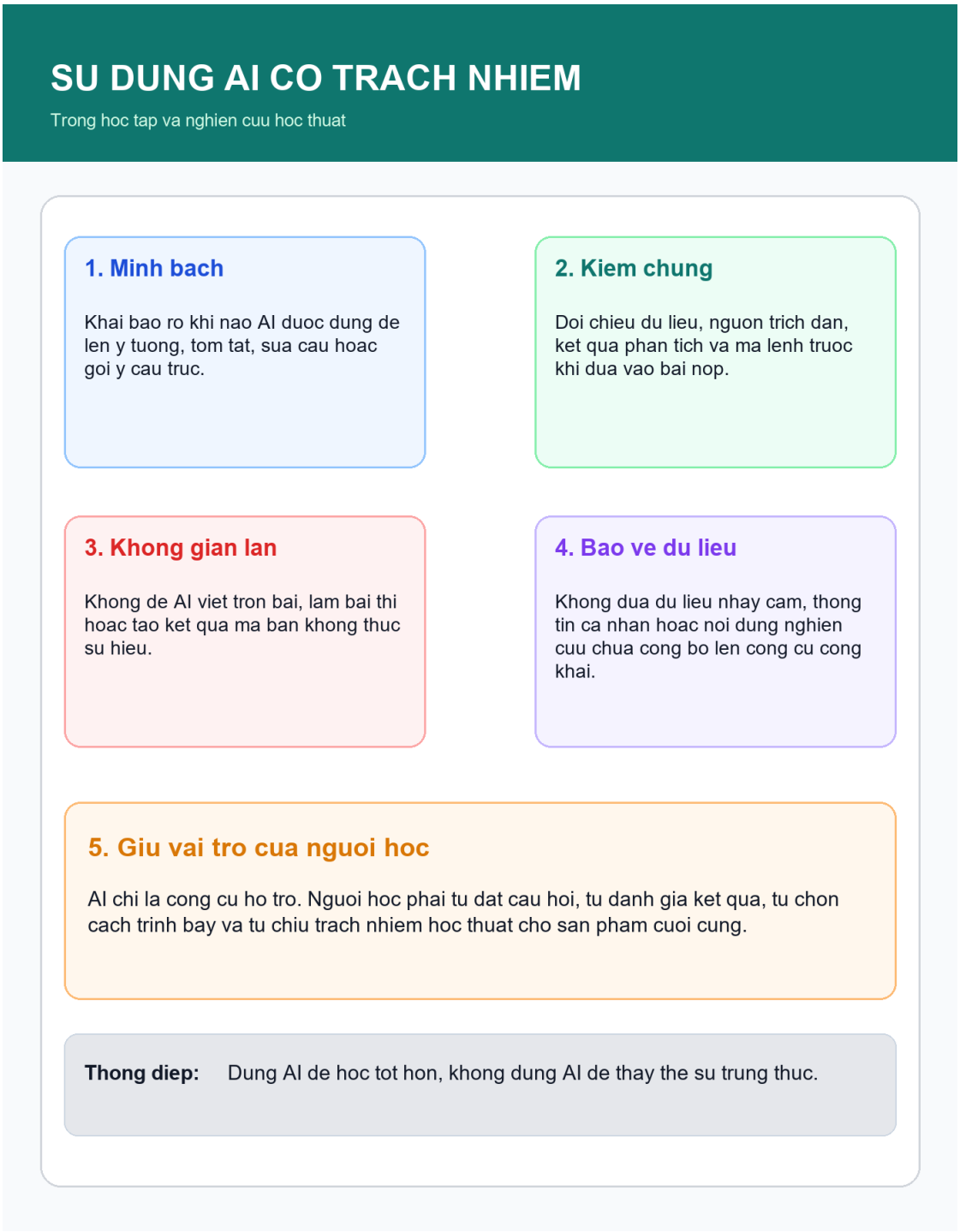
Nếu lạm dụng AI, sinh viên có thể yếu dần ở các năng lực cốt lõi như đọc hiểu tài liệu, đặt câu hỏi, suy luận, lập trình, trực quan hóa và diễn giải kết quả phân tích. Ngược lại, nếu dùng đúng cách, AI có thể tăng tốc giai đoạn khởi đầu, giúp người học tập trung nhiều hơn vào tư duy phản biện và giải quyết vấn đề. Do đó, vấn đề không nằm ở việc có dùng AI hay không, mà nằm ở mức độ chủ động của người học trong toàn bộ quy trình.

6. Bộ nguyên tắc cá nhân khi sử dụng AI

5. Chỉ dùng AI như công cụ hỗ trợ, không giao toàn bộ việc học cho AI.
6. Luôn kiểm chứng dữ liệu, nguồn trích dẫn và kết quả phân tích trước khi nộp.
7. Minh bạch về phạm vi sử dụng AI trong bài tập, bài thuyết trình hoặc nghiên cứu.

8. Không tải dữ liệu nhạy cảm, dữ liệu cá nhân hoặc dữ liệu nghiên cứu chưa công bố lên công cụ AI công khai.
9. Không sao chép nguyên văn đầu ra AI mà phải tự hiểu, tự chỉnh sửa và tự chịu trách nhiệm.
10. Ưu tiên phát triển tư duy phản biện, kỹ năng đọc tài liệu và kỹ năng phân tích thay vì phụ thuộc vào câu trả lời sẵn có của AI.

7. Infographic minh họa

Hình 2. Infographic 'Sử dụng AI có trách nhiệm trong học thuật'.

8. Kết luận

Qua việc phân tích chính sách của PCTU và mô phỏng quy trình dùng AI cho một nhiệm vụ học tập trong Data Science, có thể thấy rằng việc sử dụng AI có trách nhiệm phải dựa trên ba trụ cột: minh bạch, kiểm chứng và trách nhiệm cá nhân. AI có thể giúp học nhanh hơn, nhưng không thể thay thế sự trung thực, tư duy phản biện và năng lực học thuật của người học.

Tài liệu tham khảo

Đại học Phan Châu Trinh (2025) 'Ứng dụng AI tại Trường đại học Phan Châu Trinh'. Available at: https://pctu.edu.vn/vn/ung-dung-ai-tai-truong-dai-hoc-phan-chau-trinh.html (Accessed: 7 June 2026).

UNESCO (2023) Guidance for generative AI in education and research. Paris: UNESCO. Available at: https://doi.org/10.54675/EWZM9535 (Accessed: 7 June 2026).

Nguyễn, T.T. và cộng sự (2025) 'AI và liêm chính học thuật trong giáo dục đại học'. Tạp chí Khoa học Trường Đại học Mở Hà Nội. Available at: https://jshou.edu.vn/houjs/article/download/662/539/1177 (Accessed: 7 June 2026).